

Handlingsplan för patientsäkerhet 2023

God och säker vård – överallt och alltid

Typ av styrdokument: Handlingsplan
Beslutande instans: Vård- och omsorgsnämnden
Datum för beslut: XXXX-XX-XX
Diarienummer:

Gäller för: All personal inom vård- och omsorgsförvaltningen samt privata utförare
LOV och LOU
Giltighetstid: 1 år
Dokumentansvarig: Medicinskt ansvarig sjuksköterska

Innehåll

Handlingsplan för patientsäkerhet 2023	2
Bakgrund	2
Syfte 3	
Personalkategori.....	3
Utförande	3
Systematiskt patientsäkerhetsarbete	3
Engagerad ledning och tydlig styrning	4
En god säkerhetskultur	4
Adekvat kunskap och kompetens	4
Patienten som medskapare	4
Fokusområden	4
1. Öka kunskap om inträffade vårdskador	4
2. Tillförlitliga och säkra system och processer	5
3. Säker vård här och nu	5
4. Stärka analys, lärande och utveckling	5
5. Öka riskmedvetenhet och beredskap.....	6
Tillsyn av kommunala hälso- och sjukvården på SÄBO i Alingsås	6
Mål och strategier 2023	6
Risikförebyggande arbete med patientsäkerhet.....	6
Avvikelsehantering	8
Vård i livets slut	8
Smittförebyggande åtgärder	9
Vård av personer med demenssjukdom	9
Delegeringsprocessen.....	10
Dokumentation	10
Trygghet och säkerhet.....	11

Handlingsplan för patientsäkerhet 2023

Bakgrund

Enligt *PSL 2010:659, 3 kap. 1 §, SOSFS 2011:9, 3 kap. 1–3 §* har vårdgivare ett tydligt ansvar att bedriva ett systematiskt patientsäkerhetsarbete för att förebygga att vårdskador uppstår. För att öka patientsäkerheten utifrån de förändringar och utmaningar som hälso- och sjukvården står inför har Socialstyrelsen tagit fram en nationell handlingsplan för att stödja patientsäkerhetsarbetet, *Agera för säker vård*.

- Vårdgivare har ett tydligt ansvar att bedriva ett systematiskt patientsäkerhetsarbete för att förebygga att vårdskador uppstår.
- Patienten och närstående lyfts fram som viktiga samarbetspartners i patientsäkerhetsarbetet.
- Vårdgivaren ska dokumentera hur det organisatoriska ansvaret för patientsäkerhetsarbete är fördelat i verksamheten.
- Vårdgivare ska till Inspektionen för vård och omsorg (IVO) rapportera om legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal utgör fara för patientsäkerheten.
- Patientsäkerhetsberättelse ska upprättas senast 1 mars varje år.

I patientsäkerhetslagen definieras patientsäkerhet som "skydd mot vårdskada". Vårdgivarens ansvar är att ingen patient ska drabbas av vårdskada. Uppskattningsvis drabbas 100 000 patienter varje år av vårdskada i somatisk sjukhusvård, vilket motsvarar ungefär en vårdskada vart tionde vårdtillfälle.

Patientsäkerhet handlar ytterst om skydd mot vårdskada. En vårdskada är enligt patientsäkerhetslagen när en patient drabbas av lidande, kroppslig eller psykisk skada eller sjukdom samt dödsfall som hade kunnat undvikas om adekvata åtgärder hade vidtagits vid en patients kontakt med hälso- och sjukvården. Utöver individens lidande medför vårdskador stora kostnader för vården, resurser som behöver användas till att skapa värde för invånare och patienter.

God vård kännetecknas av att den är kunskapsbaserad och ändamålsenlig, säker, patientfokuserad, effektiv, jämlik och tillgänglig. Det är det samlade arbetet som leder till vård av god kvalitet. Hög patientsäkerhet kännetecknas också av att patienten och personalen är delaktiga i patientsäkerhetsarbetet, att det finns god patientsäkerhetskultur och att vårdskador förhindras genom ett aktivt riskförebyggande förhållningssätt.

Handlingsplanen har utarbetats utifrån Socialstyrelsens *Nationella handlingsplanen för ökad patientsäkerhet i hälso- och sjukvården 2020–2024* och följer samma struktur och upplägg. Denna kommer ligga till grund för förvaltningens patientsäkerhetsarbete vad gäller det förebyggande arbetet och patientens delaktighet i vården.

Handlingsplanen fokuserar på genomförandet av olika aktiviteter som behöver vara föremål för uppföljning och avrapportering till vård- och omsorgens förvaltningsledning och nämnd.

Riskbedömningar: fall, malnutrition, trycksår, blåsdysfunktion och munhälsa ska göras enligt av nämndens fastställda Kvalitetskrav, samt följas upp. Riskbedömningar, framtagna åtgärder, samt uppföljningar ska registreras i det nationella kvalitetsregistret Senior Alert. Dessa riskbedömningar utgör en stor del av förvaltningens förebyggande arbete vad gäller risk för olika vårdskador och gäller för verksamheter inom förvaltningen, särskilt boende, ordinärt boende samt boende enligt LSS.

Teamarbete och samverkan utgör grunden för en god patientsäkerhet varför fokus kommer ligga på dess förbättringsarbete.

Syfte

Syftet med handlingsplanen är att stärka och stödja förvaltningens patientsäkerhetsarbete och att vara vägledande för att genomföra ett systematiskt patientsäkerhetsarbete och därmed förebygga undvikbara vårdskador inom alla verksamheter.

Personalkategori

All personal inom Vård- och omsorgsförvaltningen samt privata utförare LOV och LOU

Utförande

Systematiskt patientsäkerhetsarbete

Visionen i den Nationella handlingsplanen är *God och säker vård – överallt och alltid* och det övergripande målet är att *Ingen patient ska behöva drabbas av vårdskada*. För att arbeta mot visionen och det övergripande målet lyfts fyra grundläggande förutsättningar fram:

Engagerad ledning och tydlig styrning

Vårdgivaren ansvarar för att verksamheten bedrivs på det sätt som åsyftas i lagar och föreskrifter. Vårdgivaren ska bland annat planera, leda och kontrollera verksamheten på ett sätt som leder till att kraven på god vård i hälso- och sjukvården upprätthålls.

En god säkerhetskultur

Kännetecknas av;

- ett aktivt arbete med att identifiera risker och skada och ett lika aktivt arbete att minimera dessa
- ett öppet arbetsklimat där personalen tryggt kan rapportera, diskutera och ställa frågor om säkerhet
- ett icke skuldbeläggande förhållningssätt
- en organisation där alla lär av negativa händelser som inträffat, risker för sådana händelser och av positiva resultat

Adekvat kunskap och kompetens

En grundläggande förutsättning för säker vård ska kunna ges är att det finns tillräckligt med personal som har adekvat kompetens och goda förutsättningar för att utföra sitt arbete.

Patienten som medskapare

Vården ska så långt som möjligt vara personcentrerad samt utformas och genomföras i samråd med patienten. Vården blir säkrare om patient är välinformerad, deltar aktivt och kan påverka vården utifrån sina förutsättningar. Patient och närstående ska ges förutsättningar att delta i patientsäkerhetsarbetet.

Fokusområden

Handlingsplanen innehåller *fem prioriterade fokusområden* för arbetet mot en säkrare vård. Fokusområdena utgår från de huvudsakliga utmaningarna inom patientsäkerhetsarbete och utgör en struktur för handlingsplanens nationella åtgärder. Fokusområdena är:

1. Öka kunskap om inträffade vårdskador

Fokusområdet syftar till att:

- öka kunskapen om förekomst av skador och vårdskador och bakomliggande orsaker identifiera adekvata områden att prioritera för åtgärder, t.ex. orsaker till allvarliga eller frekventa vårdskador så att säkerheten ökar i vården

- öka kunskapen om konsekvenserna av vårdskador för patienter, profession, vårdgivare, huvudmän, politiker samt för samhället
- ge underlag till analys av bakomliggande orsak på systemnivå

2. Tillförlitliga och säkra system och processer

Fokusområdet syftar till att:

- stärka patientsäkerheten genom att öka kunskap och medvetenhet om hur arbetet utförs på ett säkert sätt
- stärka patientsäkerheten genom att "det ska vara lätt att göra rätt"
- möta förändringarna i hälso- och sjukvården genom utveckling av ändamålsenliga processer med fokus på patientens väg genom vården
- stärka patientsäkerheten genom att minska oönskade variationer
- skapa en jämlik, säker, sammanhållen och tillgänglig vård

3. Säker vård här och nu

Fokusområdet syftar till att:

- uppnå stärkt kunskap om patientsäkerhet hos medarbetare, chefer, beslutsfattare
- ökad medvetenhet, förmåga och flexibilitet att på alla organisatoriska nivåer i hälso- och sjukvården för att upptäcka, reagera och agera på störningar i närtid och minska risk för att patient drabbas av vårdskada
- skapa möjligheter för patienters och närståendes delaktighet och medverka att aktivt kunna bidra i patientsäkerhetsarbetet

4. Stärka analys, lärande och utveckling

Fokusområde syftar till att:

- på olika organisatoriska nivåer ha kompetens och resurser för analys
- öka kunskapsutvecklingen samt det individuella och organisatoriska lärandet för att skapa förutsättningar för säker vård

- stärka det proaktiva patientsäkerhetsarbetet inom hälso- och sjukvården och ta tillvara lärdomar – både från det som har fungerat bra och från det som inte fungerat – för att öka förutsättningarna för en god och säker vård
- Öka riskmedvetenhet och beredskap

5. Öka riskmedvetenhet och beredskap

Fokusområdet syftar till att:

- Identifiera, kommunicera och planera för risker på lång sikt
- Stärka beredskap genom träning, simulering och kompetensutveckling
- Bedriva ett systematiskt arbetsmiljöarbete
- Beakta långsiktiga konsekvenser för patientsäkerhet i planerings- och prioriteringsbeslut och ha en god planering i kompetensförsörjning

Tillsyn av kommunala hälso- och sjukvården på SÄBO i Alingsås

Under 2022 har Inspektionen för vård och omsorg (IVO) utfört en nationell tillsyn av den kommunala hälso- och sjukvården för personer som bor på SÄBO. Bakgrunden för tillsynen är att IVO, sedan tidigare, konstaterat att lägsta nivån nationellt är för låg avseende den medicinska vården och behandlingen för personer som bor på SÄBO. Syftet med tillsynen är att bidra till att vårdgivare och huvudmän förbättrar vården så att den blir säker för personer som bor på SÄBO.

Granskningen utfördes genom journalgranskning samt intervjuer och enkäter med boende på SÄBO, sjuksköterskor. Resultatet gick IVO sedan igenom ledningsgrupp bestående av ordförande för Vård- och omsorgsnämnden, förvaltningschef, verksamhetschef för hälso- och sjukvården samt MAS. Förvaltningen har ännu inte fått IVO:s beslut från tillsynen, men flera områden som behöver genomlysas och förbättras är inlyfta i Mål och strategier 2023. Exempel på områden rör dokumentation, kompetens, delegeringar samt vård i livets slutskede.

Mål och strategier 2023

Risikoförebyggande arbete med patientsäkerhet

Fokusområde: Säker vård här och nu

Mål: Arbeta strukturerat och proaktivt för att förebygga vårdskador och för en säker vård

Strategi:

- Arbeta i tvärprofessionell teamsamverkan med riskbedömningar i Senior Alert och låta det arbetet genomsyra alla verksamheter. Arbeta strukturerat med risker och förebyggande åtgärder gällande trycksår, nutrition, fall, munhälsa samt blåsdysfunktion.
- Teamsmöten är plattformen i det tvärprofessionella teamarbetet med fokus på patientens behov i förhållande till självständighet och att bibehålla funktioner. Medverkande på Teamsmöten ska vara enhetschef, leg rehab-personal (fysioterapeut och/eller arbetsterapeut), sjuksköterska och undersköterska. Teamsmötena ska vara ett prioriterat möte för alla.
- Fallolyckor är den olyckstyp i Sverige som orsakar flest akutbesök, inläggningar på sjukhus och flest dödsfall. Socialstyrelsen har tagit fram en nationell utbildning i syfte att förebygga fallolyckor. Utbildningen, Ett fall för teamet, är webbaserad och riktar sig till personal som arbetar inom hälso- och sjukvård samt social omsorg. Fallavvikelserna ökade 2022 och för att lyckas med fallprevention krävs samlad kompetens från olika professioner. Utbildningen vill stimulera till ett ökat samarbete mellan olika kompetenser och mellan vården och omsorgen. Ett mål för förvaltningen är att påbörja genomförande av webbutbildningen.
- Socialstyrelsen har tagit fram nya föreskrifter och allmänna råd om förebyggande av och behandling vid undernäring (HSLF-FS 2022:49). Alla verksamheter ska fastställa rutiner för detta.
- Alla patienter inskrivna i den kommunala hälso- och sjukvården som har behov av inkontinenshjälpmedel ska förskrivas individuellt utprovad produkt av distriktsjuksköterska eller sjuksköterska med förskrivningsrätt.
- Riskbedömning blåsdysfunktion ska ske och vårdprocess dokumenteras och kommuniceras med den enskilde samt vårdpersonalen.
- Vid sviktande hälsa kan det vara svårt att klara sin egen munvård. Bristande munhygien kan bland annat leda till lunginflammation, smärta, blodförgiftning, undernäring och försämrad livskvalitet. Därför är det viktigt att vård- och omsorgspersonal har kunskap om munhälsa och arbetar systematiskt med bedömningar och åtgärder.
- Alla patienter på särskilda boenden samt personer med demensdiagnos ska ha ett gällande Intyg om nödvändig tandvård, övriga patienter/brukare efter bedömning.
- Samverkan ska ske med Tandvårdsenheten gällande årlig munhälsobedömning.
- Verksamheterna ska planera in utbildningar med Tandvårdsenheten, enligt *Överenskommelse om samverkan munhälsa mellan region och kommuner.*

Avvikelsehantering

Fokusområde: Tillförlitliga och säkra system och processer samt Stärka analys, lärande och utveckling

Mål: Förbättrad kunskap runt avvikelseprocessen och analysarbetet med avvikelser och därmed ökad patientsäkerhet

Strategi:

- Minska antalet läkemedelsavvikelser under 2023 (däremot inte rapporteringen om allvarliga läkemedelsavvikelser som inträffar) genom analys av inkomna avvikelser.
- Fortsatt implementering av riktlinje för Rapporteringsskyldighet och hantering av händelser med tillhörande manual.
- Öka kunskapen om avvikelsehantering, både att registrera och analysera händelserna. Implementera ett nytt och mer ändamålsenligt avvikelssystem.
- Delta i delregionalt arbete för att förbättra processen med avvikelser i vårdens övergångar

Vård i livets slut

Fokusområde: Tillförlitliga och säkra system och processer

Mål: Förbättra kvaliteten vid vård i livets slut

Strategi:

- Patienter i en palliativ vårdform är en prioriterad patientgrupp. Alla dödsfall, där personen varit inskriven i den kommunala hälso- och sjukvården, ska registreras i Svenska Palliativregistret. Verksamheterna ska utefter innehåll och statistik i registret kontinuerligt förbättra den palliativa vården i livets slutskede med resultatet som grund för sitt förbättringsarbete. Under 2023 behöver arbetet förbättras framförallt när det gäller smärtskattning och munhälsobedömning, men även när det gäller dokumenterat brytpunktssamtal.
- Samverka med regionen genom att delta i ett nystartat nätverk för palliativ vård, som är initierat av Palliativa teamet.
- Implementering av framtagna riktlinje Vård i livets slut.

Smittförebyggande åtgärder

Fokusområde: Tillförlitliga och säkra system och processer samt Säker vård här och nu

Mål: Minska risken för smitta genom följsamhet till rutiner och god vårdhygien

Strategi:

- Infektioner och smittspridning ska minska genom följsamhet till rutiner. Alla enheter ska utföra regelbunden egenkontroll av basala hygien- och klädrutiner.
- Hygienombud och sjuksköterskor med särskilt hygienansvar ska arbeta efter uppdragsbeskrivning för detta. Under 2023 kommer förvaltningen delta i punktprevalensmätning för Basala hygien- och klädrutiner.
- Samverka med SÄS Vårdhygien, som erbjuder utbildningar för chefer och medarbetare.
- Verksamheterna behöver ta fram rutiner för att förebygga och förhindra smitta och smittspridning, enligt Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om smittförebyggande åtgärder i vissa verksamheter enligt SoL och LSS (HSLF-FS 2022:44).

Vård av personer med demenssjukdom

Fokusområde: Tillförlitliga och säkra system och processer

Mål: Förbättra kvaliteten vid vård av personer med demenssjukdom

Strategi:

- Tillsammans med demenssjuksköterska arbeta tvärprofessionellt för att stödja personer med demenssjukdom och deras anhöriga samt vara behjälplig för personalen i utmaningar och frågor som rör vården och omsorgen.
- Arbeta strukturerat med registreringar i BPSD-registret för att öka kvaliteten i vårdåtgärder och uppföljningar.
- Implementera kvalitetsregistret SveDem för att förbättra och utveckla vården för personer med demenssjukdom.
- Delta i delregional samverkan i Proaktiv SIP gemensamt med vårdcentralerna.

Delegeringsprocessen

Fokusområde: Tillförlitliga och säkra system och processer

Mål: Öka patientsäkerheten genom att minska risken för vårdskador

Strategi:

- Alla enheter ska arbeta med att minska brister i läkemedelshantering genom att arbeta i enlighet med riktlinjer och rutiner för läkemedelshantering och delegering. Riktlinjen för delegerade hälso- och sjukvårdsuppgifter är reviderad inför 2023.
- Ta fram en förbättrad process för delegeringar samt stärka kompetensen i delegerade hälso- och sjukvårdsuppgifter.
- Användning av medicintekniska produkter (hjälpmedel för behandling, grundutrustning samt personligt förskrivna hjälpmedel) ska ske på ett tryggt och säkert sätt. Produkterna ska användas och underhållas enligt leverantörens bruksanvisning. Arbete för att kvalitetssäkra kompetens och öka riskmedvetenhet vid användande av medicintekniska produkter ska ske.

Dokumentation

Fokusområde: Säker vård här och nu samt tillförlitliga och säkra system och processer

Mål: Förbättra kvaliteten på ändamålsenlig dokumentation

Strategi:

- Fortsatt arbete med att förbättra följsamhet till en ändamålsenlig HSL-dokumentation. Alla aktuella vårdprocesser ska vara dokumenterade och följas upp i rimlig tid.
- Efter fokus på kvalitetsområdet Dokumentation 2022 är Kollegial dokumentationsgranskning en del av egenkontrollen.
- Kommunen lämnar uppgifter till Socialstyrelsen gällande patienter med kommunal hälso- och sjukvård. Det handlar om vårdåtgärder som utförs av legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal och de är klassificerade enligt Klassifikation av vårdåtgärder (KVÅ) Uppgifterna lämnas till Socialstyrelsen automatiskt genom journalsystemet Magna Cura.

Trygghet och säkerhet

Fokusområde: Säker vård här och nu samt tillförlitliga och säkra system och processer

Mål: Förbättra kvaliteten inom kvalitetskrav Trygghet och säkerhet

Strategi:

- Under 2023 kommer systematisk kvalitetsuppföljning att ske inom delar av kvalitetskraven som rör Trygghet och säkerhet.
- MAS och SAS kommer genomföra enkät, intervjuer och verksamhetsbesök i egna regioner samt privata utförare enligt LOV och LOU för att systematiskt följa upp krav på identifikation, rutin för kontanta medel, rutin för nyckelhantering och låssystem, rutin för larmhantering, förvaring av dokumentation, den enskildes rätt till rörelsefrihet, sekretess, synpunkter och klagomål, avvikelshantering samt kvalitetsarbete.

Uppföljning

Uppföljning av mål och strategier i handlingsplanen kommer redovisas i nästa års Patientsäkerhetsberättelse.